

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԵՍՔ

Ամոյս 6ին և 8ին դպրոցական երկու Հանդէսներ կատարուեցան ի մխիթարութիւն Աւստաւորաց : Առաջինն էր լառանգաւորաց Վարժարանի Հանդէսն, յորում զանազան նիւթոց վրայ զանազան ճառեր կարդացուեցան, Հայերէն, Գաղղիարէն, Տաճկերէն, և մի տրամախօսական աւարտուած կատարուեցաւ ընդդէմ ան տեղութեանց կրօնափոխութեան, ուր բաց ի բազմախօսուն Աւստաւորներէն և վանուցս Սիւրբանութենէն, ներկայ էր նաեւ քաղաքիս Վսեմ Կառավարիչն իւր պաշտօնեաներով հանդերձ : Իսկ երկրորդն էր քաղաքիս Հայ (Օրիորդաց) Դպրոցի ձեռագործաց վիճակահանութեան Հանդէսն :

Չըկամելով մանրամասնաբար նըկարագրել յիշեալ դպրոցական Հանդէսներն և մեր կողմէն գովեստներ կարդալ յարժանիք համարիմք կարգացուած ճառերէն առ այժմ գէթ մին հրատարակել, զոր խօսեցաւ լառանգաւորաց Վարժարանի Դասատու Խարենտորհ Սարկաւազ Սեւքոն Թըրակացի :

ԱՌԱՔԵԼԱՊԱՇՏՈՆ Ս. ՀԱՅՐ

ԵՒ ՄԵԾԱՐՈՅ ՀԱՆԴԻՍԱԿԱՆՔ

Այն մի համախմբութիւն իւր յատուկ շարժառիթն ու յատկանիշն ունի. ուստի բնական է որ մեր այս համախմբութիւնն եւս իւր յատուկ նպատակն ու նշանաբանն ունենայ : Այն նպատակ պէտք է ունենայ սոյն համախմբութիւնը մեզ նման փոթորկալից քամիներով ի սփիւռս աշխար-

հի ցրուած ազգի համար : Այս, մեծ է սոյն համախմբութեան էական շարժառիթն ու իսկական նպատակն, որ է աշխարհի ամեն կողմէն Վոլգոթա յի ոգեւորիչ սարաւանդին և Փրկչի կենսատու Վերեզմանին այցելու հայկազն ուստաւորներն ի մի ժողովել և դասախարակութեան ու կրթութեան կարեւորութիւնը պարզել աւանուսն համար : Հայութեան վտարանդի անդամներն սուրբ Սիւնի արտեւանաց վրայ գումարել և յօդաւորել ի մի մարմին, մի սիրտ և մի հոգի, քրիստոնէական դաստիարակութեան հուրն ու ջերմութիւնն աւանուսն մէջ արծարծել, մտաւոր կրթութութեան կենդանորար աշխոյժն ու եռանդն բացալսուել, մահահրաւէր թմրութենէ ի զգաստութիւն հրաւիրել, վերջապէս ծնողական անհրաժեշտ պարտուց կատարումն քարոզել՝ հալածումն տգիտութեան և տարապայման կարեւորութիւն ազգային դպրոցաց : ահա այս է գլխաւոր նպատակ ներկայ հանդիսիս :

Պէտք է որ վարժարանիս հանդիւսադիր սանուհք Չեզ ծնողացդ՝ հարց և մարց պարտակատարութեան յուշարարներ լինին : պէտք է որ նոցա ներկայութիւնը ձեր մէջ ծնողական պարտուց բարի զգացումը զարթուցանէ, նոր ու զորաւոր թռիչք մը տայ անոր և մղէ ի գործունէութիւն :

Ծնողական պարտք լսինք, սակայն ինչ կը նշանակէ ծնող բառը, եթէ ոչ իւր բովանդակ նշանակութեամբ առնելով, անձնաւորութիւն ընտանեաց, որ արտադրիչ է անհատից, ձուլիչ մասնաւորաց, որոնք ընդհանուր մարդկութիւնը կը կազմեն. զի անհատներէն կը կազմակերպին ընկերութիւնք, ընկերութիւններէն՝ ազգութիւնք, եւ ազգութիւններէն

Թագաւորութիւնք, որովհետեւ մարդըն է որ զմարդկութիւնն կ'արտադրէ, և ընտանիքներն են մարդկային ընկերականութեան խարխալն ու հաստարանը:

Արդ՝ ընտանիքներն են սերունդ հիմունք ընկերականութեանց, ազգութեանց և Թագաւորութեանց. քանզի վերցուր ազգութիւնքն, և ահա՛ կ'անհետին Թագաւորութիւնք, վերցուր ընկերութիւնքն, զոյգ ընդ նմին կը լուծուին ազգութիւնք. և վերջապէս վերցուր ընտանիքներն, և ահա՛ նոյնհետայն ՚ի չիք կը դառնայ ընդհանուր մարդկութիւնը:

Աստի կրնանք հետեւցնել թէ՛ ծնողքներն խիստ մեծ պարտաւորութեանց ենթակայ են, և կարող ենք համարձակութեամբ ըսել թէ՛ նոցա պարտաւորութենէն մեծ պարտաւորութիւն չըկայ աշխարհիս վրայ: Աւրեմն, ծնողքներ, ճանաչեցէք Ձեր բարձր կոչումն ու մեծ պարտաւորութիւնքն. քանզի ինչպէս տեսաք. ընկերականութիւնք և ազգութիւնք ՚ի ձեզ կան հիմնեալ, համայն բարոյական աշխարհի կանգնումն ու գլորութիւնն ձեր պարտաւորութեանց անթերի կամ թերի կատարումէն, և ձեր բարձր կոչման ու անտեսութեան լաւ կամ յոռի կիրառութենէն կախումն ունի: Ա՛յ երջապէս պէտք է գիտնաք որ բովանդակ բարոյական աշխարհի վերակենդանութեան վառարանը, յենարանակէտը ընտանիքն է, դուք էք. եթէ բարձրանայ յենարանակէտը, կը բարձրանայ ընդ նմին համայն մարդկութիւնը, իմանալի լուսոյն կը մերձենայ, կ'երջանականայ և կը հոգիանայ:

Իսկ ընդ հակառակը, եթէ փոխանակ բարձրանալու՝ հանապաղ խոնարհի, այն ատենն բովանդակ մարդկու-

թիւնը ցաւոյ ու վշտոյ մէջ կը հեծէ, դժոխոյ կը մերձենայ, կը նիւթանայ և խոլառ կը մահանայ:

Արքիմեթէս նիւթական աշխարհըս տեղափոխելու համար մարդկութենէն յենարանակէտ մի և եթ խնդրեց, բայց իւր խնդիրն անկատար մընայ: Ասկայն Աստուած, որ ամենակարողն է, ձեզ տուաւ աննախանձաբար բարոյական աշխարհի յենարանակէտը, որ է մարդկային մտաց կրթութիւնն ու սրտի դաստիարակութիւնըն, որպէս զի նովաւ կարող լինիք մարդկային ազգը մինչ ՚ի երկինք բարձրացնել, և ընդ Աստուծոյ միացնել, որ մարդկութեան միակ նպատակակէտն է:

Իսրեպաշտ ծնողքներ, պէտք է խոր ըմբռնէք, որ դուք մարդկային ընկերականութեան ձուլիչներն էք, և որ աւելին է, դուք երկրաւոր նախախնամութիւններ էք, դուք գործակից էք վերին Նախախնամութեան:

Ահարաժեշտ հարկ կայ ուրեմն ձեր վրայ, որ ապագայ սերունդը աստուածագիծ ուղւոյն մէջ ընթացնէք, նորա հոգին դէպ ՚ի միակ ճշմարտութիւնն՝ առ Աստուած կարապետէք: Անաւանդ դուք, բարեպաշտ մայրեր, պէտք է որ ձեր կաթին հետ Աւետարանի կենսատիթ պատուէրներն և անմահարար ճշմարտութիւններն ջամբէք ձեր որդւոյ և նոցա սրտին մէջ անջինջ դրոշմէք Աստուծոյ սուրբ կամքը. պէտք է որ նոցա հոգւոյն խորը այն բարոյական ոյժը զարթուցանէք, այն կենսանորոգ սկզբունքներն անեղծ քանդակէք, որով միայն կարող կը լինի մարդ ճշմարտապէս ապրիլ աշխարհիս վրայ. քանզի դուք էք նոցա դայեակը, նոցա անմեկին կենսակիցը մինչ ՚ի նոցա պատանեկութիւն թեւակոխելն:

Երբ մանուկն յաշխարհ կուգայ, ա-
մենէն առաջ ձեր գուրդուրացող բա-
ղուկներն իւր ապիկարութեան օգնե-
լու պատրաստ կը գտնայ: Առաջին
անգամ նորա տկարութիւնը դարմա-
նելու համար իրեն հպող ձեռքերն՝
ձերն են: Այն ձեր ձեռաց շօշափու-
մբն է, որ կը զգայ նա զոյգ ընդ լու-
սոյ: Դուք էք որ նորա ճիշն ու աղա-
ղակը կը լուեցնէք, նորա հանգստու-
թեան համար ձեր քունն ու հանգըս-
տութիւնն անձնուիրաբար կը զոհէք
առանց սրտնեղութեան, և ձեր կա-
թին ջամբամբն ու դիեցմամբ զայն
կը տածէք և կը զարգայնէք: Բայց
այս ամենը մայրական գործովոյ խան-
դաղատանաց արգասիքն է միայն, որ
գրեթէ ամեն կենդանեաց հասարակէ:

Սակայն, բարեպաշտ մայրեր,
գուրդուրէք չէ որ այսչափով բաւա-
կանանաք, զի ասով ձեր սրտորքը կա-
տարած չէք լինիր: Չէր առաջին
պարտքն է մարմնոյն հետ հոգին ալ
պարտել, քանզի ձեր տնտեսութեան
և խնամոց յանձնուած արարածները
լոկ չնշտուր չեն, այլ հոգեւոր: Սի-
ակողմանի աճումն մահ կ'ենթադրէ,
վասն զի ինչպէս որ միաթեւ թռչունն
անկարող կը լինի թռչիլ, նոյնպէս
նաեւ մարդն անկարելի է որ լոկ մար-
մնաւոր զարգացմամբ կարող լինի դէմ
եղեալ նպատակակիտին հասնել, որ
է Աստուածանմանութիւն: Դուք
պէտք է որ երախայի սուրբ բերնին
մէջ ամեն բանէ առաջ գերադայն Ա-
լի սուրբ անուներ դնէք, և կրթէք
նորա դիւրաթեք լեզուն, որ առա-
ջին անգամ իւր Արարչին անունն՝
Աստուած թօթովէ եւ արտաբերէ
սրբութեան և անմեղութեան զգա-
ցումներով:

Բարեպաշտ ծնողքներ, գուրդ որ
յաստուածուոտ կարգեալ մարդկա-

յին ապագայ սերնդոց տնտեսն ու
դատարարին էք, յերկիւղ Տեառն սը-
նուցէք զանոնք, քանզի սկիզբն ի-
մաստութեան երկիւղ Տեառն է, և
ջանացէք աստուածապաշտութեամբ,
հեղութեամբ և ամեն առաքինու-
թեամբ օժտել ու բարգաւաճել կեն-
դանի օրինակ տալով նոցա ձեր անա-
րատ վարքն ու կեանքը: Վասն զի
երբ երախան աչքը բանայ, իւր տե-
սութեան առաջին անգամ ենթարկ-
ւող իրերը չորս սկաւառ և նորա մէջ
գտնուած աւարկաններն են, ահա այդ
սահմանափակ և հունաւոր վայրն է
մարդկութեան բովը, այս անորոտ
աշխարհիս մէջ այդ փոքրիկ սենեակն
է երախային աշխարհը: Այս իւր սա-
լափն, այն է, որբանին բարձուն-
քէն՝ սուր ու հետաքնին ակամբ իւր
ծնողաց իւրաքանչիւր վարմունքը, մէն
մի շարժմունքն ու հանգամանքը ման-
րազնին կերպիւ կը դիտէ, և զանոնք
այնպէս կը տպաւորէ իւր սրտին խո-
րը, որ այլ եւս չսեմ տնկարելի, այլ
խիտ դժուարին է քննել:

Ինչպէս որ և իցէ հայելի ենթա-
կայ է իրեն ներկայացուած մարմին
ներուն ճիշդ գծագիրը՝ լուսոյ անդ-
րադարձմամբ իւր մէջ կերպաւորե-
լու, եթէ չեմ սխալիր, նոյնպէս ալ որ
և իցէ երախայ ընդունակ է զգայա-
րանաց միջնորդութեամբ իւր սրտին
խորը ճիշդ ու անջինջ քանդակել նո-
րա տեսութեան ներկայացուած կե-
նաց և շարժմանց մէն մի փոփոխմուն-
քն ու հանգամանքը և վարուց ճիշդ
ընդօրինակութիւնը: Սխալ բանիւ
նորա սիրտը բարեբեղուն դաշտի մը
նմանութիւնն ունի, յորում ինչ որ
զգայարանաց միջոցաւ սերմանուի նոյ-
նը կը բեղմնաւորէ, և կը ստղաբե-
րէ: Այսոր ճշմարտութիւնը Ախուս
իւր անսուտ բանիւ կը հաստատէ:

«Օր ինչ սերմանէ որ՝ զնոյն և հնձէ»
եթէ բարի և եթէ չար : Սէծ յիմա
բութիւն է ուրեմն վարսակ ցանել,
և ցորեան սպասել :

() Ըստ օրէ կ'աճի երախան և կը
զարգանայ , բայց կ'աճին նորա հա-
սակին հետ իւր սրտին մէջ ցանուած
սերմունքն ալ , և տակաւ առ տակաւ
կը ծաղկին և կը պտղաբերին , ուս-
տի կը մակաբերուի նորա դատտիա-
րակին վարուց ու բարուց որակու-
թիւնը :

Արեմն , ծնողքներ , մի տրտնջաբ-
երբէք ձեր որդւոց անառակութեան
վրայ , այլ տրտնջացէք ձեր վրայ , որ
նոցա բարի օրինակ չեղաք . ծեծեցէք
ձեր կուրծքը , որ հոգի մը սպանեցիք ,
յաւիտենապէս կորուսիք զայն : Ան-
մխիթար լացէք , որ աշխարհ աղե-
տաբեր բեռով մը ծանրաբեռնեցիք ,
ընկերականութեան փոխանակ վարդ-
մի ընծայելու , փուշ և տատաօկ մա-
տուցիք . փոխանակ մարդկութեան
գեղթափ ընձեռելու , բարոյականու-
թեան ժանտախտ պտղաբերեցիք :

Պետք է քաջ գիտնաք , որ ծնողա-
կան պարտաւորութեանց առաջինն է
բարի օրինակ լինիլ իւրեանց որդւոց ,
հեղինակ լինել նոցա առաքինութեան ,
քանզի ոչ որ կարող է մանկանց լա-
ւադոյն աւանդել բարուց ուսումը
քան զայն որ նորա սննդարարն է :
Վարդուռ առաքինութեան առաջին
վարժապետն իւր ծնողքն է , վասն զի
բանաւոր էակ մը իւր բովանդակ կե-
նաց մէջ կատարելու գործողութիւն
ներն ընտանեաց մէջէն կը սկսի , և
որոյ առաքինութեան առաջին առ-
պարէզն իւր հայրենի տունն է : «Նո-
ցա սրտին խորը կը տպաւորի առա-
քինութիւնը , երբ նորա ջերմ կնիքը
ծնողական սէրն է , կ'ըսէ Թեաւաբոս ,
և թէ նորա աւելի բարի օրինակով

կը կրթուին քան թէ բարի խրատութե-
որովհետեւ առարկաներն աւելի ա-
չաց կ'ազդեն՝ քան թէ ականջաց : Ոկ
խրատները թռուցիկներ են , որոնք
աշխարհիս վրայ հիմունք չունին , այլ
յողդողդ մթնոլորտին մէջ կը ծփան ու-
կը ծածանին : Իսկ ընդ հակառակը՝
վարուց օրինակը ապառաժի վրայ հիմ-
նեալ չէնք մ'է : Սէ մի պատուէր ,
ոչ մի ուսումն , ոչ մի օրէնք այնպէս չեն
տպաւորի , ինչպէս ծնողական օրի-
նակը : Անոնք որ գործքով կ'աւան-
դուին՝ աչքով կըսորովուին և սրտին
մէջ կը գրուին : Ս'ի բնական օրէնք
է այս » :

Արեմն , բարեպաշտ ծնողք , ձե-
րերէն աւելի ձեր որդիներէն պատկա-
ռեցէք . խորշեցէք նոցա տուջեւ ուխ-
տադրուժ և երդմնազանց լինելէ ,
սուտ խօսելէ , վասն զի ստութեան
հայրը սատանան է . երկիւղ զգացէք
այդ անմեղ հոգիները ճշմարտու-
թեան շաւղէն դակատելու վատ սո-
վորութենէն , Սէկ խօսքով զգուշա-
ցէք զանոնք գայթակղեցնելէ , զի այս
խակ է Աւետարանի պատուէրն . «Սկ
որ այս մանուկներէն մին իմ անուամբ
կ'ընդունի , կ'ըսէ Եիսուս , զիս կ'ըն-
դունի , և ով որ զիս կ'ընդունի , իմ
առաքիչը կ'ընդունի . իսկ ընդ հակա-
ռակն , ով որ ինձ հաւատացող այս
փոքրիկներէն մին գայթակղեցնէ , ա-
ւելի լաւ է որ այնպիսի մարդուն վը-
զէն քար կախուէր , և ծովը ձգուէր ,
դերեզմանի անգամ չարժանանալով » :

Արդ ուրեմն , բարեպաշտ ծնողք ,
զգուշանալ պարտիք , որ գայթակղու-
թեան առիթ չը լինիք ձեր որդւոց
թէ անվայել վարքով և թէ խօսքով .
այլ ջանացէք սր գեղեցիկ վարքով ու
բարի օրինակով նոցա փրկութեան
պատճառ լինիք , զի այս իսկ է ձեր
պարտքն և միանգամայն փառքը :

Չեր դատարարական շէնքը
Մեծարանի հիման վրայ հաստատու-
ցէք . վասն զի աւետարանական ճշ-
մարտութեան և գեղեցիկ բարոյա-
կանի վրայ հիմնեալ ուսում մն ու կեան-
քը միայն կը մարթի լուսաւորել մեր
սիրտը ճշմարիտ մտիւթարութեամբ :
Ուսուցէք նոցա ձեր կենաց կենդանի
օրինակաւ , որ ճշմարտութեան հա-
մար մեռնիլն կեանք է , և թէ՛ ճշմո-
րիտ գեղեցկութիւնն 'ի համեստու-
թեան կը կայանայ , և ոչ 'ի պշտանս :
Ուսուցէք նոցա որ աշխարհային ըս-
տուերատիպ մեծութեան ու բարձ-
րութեան չը ձգտին տենչանօք . զի
ճշմարիտ մեծութիւնն ու բարձրու-
թիւնն աստուածային սիրոյ մէջ կը
բովանդակի . « Քանզի մեծ է սէրն
Մտուծոյ քան զամենայն մեծութիւն
երկրաւոր » . Ուսուցէք նոցա , որ ա-
մեն բանէն աւելի քրիստոնէական ի-
կեղեցին սիրեն , խղճի աղատութիւնն
պաշտեն և Մտուծոյ օրինաց հպա-
տակին :

Ուսուցէք նոցա որ բոլոր մարդ-
կային ազգը աշխարհիս վրայ սրբ-
ուած մեծ ընտանիք մ' է , բոլոր
ժողովուրդք՝ եղբայր են , և կը պարտա-
ւորին զիրար սիրել . զիրար սիրելն՝ ի-
րարու անձնուէր լինիլ կենթադրէ ,
և անձնուիրութեան հեղինակը նոյն
ինքն 'Քրիստոս է , որ մեռաւ մեզ հա-
մար , որպէս զի իւր մահուամբ մարդ-
կային մեռեալ ազգը կենդանացնէ :
Անձնուիրութիւնը զմեզ երկնաքա-
ղաքացի կ'ընէ , զի չեմք յաշխարհէ
աստի :

Ուսուցէք նոցա որ անմահ սիրով
սիրեն և անարատ պահպանեն իւր-
եանց կրօնքն ու հաւատքը , քանզի
նա է որ մեր քայլերը առ Տէր կ'ուղ-
ղէ , և մարդոյն այս բազմաբկած աշ-

խարհիս մէջէն առաջնորդելով՝ ան-
սայթաք իւր նորատակախախն կը հաս-
ցնէ , որ է միանալ ընդ Մտուծոյ :
Ուսուցէք որ ճշմարտութեան լոյսը
սիրեն , որպէս զի լուսոյ և տունջեան
օրդիք լինին , և թէ պաշտեն զՄ-
տուած 'ի բոլոր սրտէ և 'ի բովան-
դակ մտաց , և երկրպագեն նմա՝ հո-
գւով և ճշմարտութեամբ , զի Մ-
տուծոյ կամքն է հոգւով պաշտուիլ
և ոչ շրթամբ միայն . քանզի ինքն
խոյ հոգի է և ճշմարտութիւն :

Յիսուսի Մեծարանը , որ գեղե-
ցիկ դատարարական և բարոյա-
կան վերակենդանութեան սկզբանց
շտեմարանն է , բացէք մանկանց առ-
ջեւ , և 'ի լուր նոցա կարդացէք , ե-
թէ ուսուցած չէք տակաւին նոցա
կարդալ և դեռահաս մանկանց թարմ
ու խոսքն սիրտը կենսաձիր ճշմար-
տութիւններով սնուցէք , և կանխե-
ցէք նոցա սրտին ու խղճին մէջ մու-
ծանել քրիստոնէական կրօնքը , որ կե-
նաց կրօնքն է , և աւետարանական
սարսուռը բովանդակութիւնը , քանի
որ նոցա սիրտն ու խիղճը տակաւին
սնապաշտութեան , ունայնասիրու-
թեան և աշխարհային կորստաբեր կը-
րից կարծր կեղեւով չը ջապատուած
չեն , ապա թէ ոչ խիստ դժուարին
կը լինի 'ի վերջոյ նոցա սիրտն ու միտ-
քը բարոյսապէս մշակել և ներքին ու-
արտաքին մարդիկն իրարու հետ դաշ-
նաւորել :

Չանոնք Յիսուսի արիւննամած
խաչին պատուանդանը տարէք , պատ-
մեցէք նոցա այդ անմահ գառին զեն-
ման սրտագրաւ և սքանչելի խոր-
հուրդը , դպցուցէք նոցա Յիսուսի
անբաւ սէրը , որով 'ի դուր շարժե-
ցաւ մեր ողբալի կացութեան վրայ ,
և երկնից բարձրութենէն մինչ 'ի եր-
կիր խոնարհեցաւ , և իրենց նման

մանկանարով՝ ի խանձարուր պատե-
ցաւ, որպէս զի մարդկային ազգը
մեզայ դժնդակ գերութենէն ազա-
տէ և սրտով բեկեալները մխիթարէ,
և թէ սիրեց զիրենք իւր որրանէն
սկսեալ մինչ ի գերեզման տնայա-
տում սիրով: Ասով զարթուցէք նոցա
սրտին մէջ առ (Յիսուս այն մեծ ե-
րախտագիտական անկեղծ ու մարդը
զգացումը, զոր մեզմէն կը պահանջէ
Աստուած: Նոյն թացուցէք նոցա,
իրենց առ Աստուած, առ անձն, առ
ընկերն, այսինքն՝ առ համօրէն մարդ-
կութիւնն ունեցած պարտաւորու-
թիւնքն, պարտուց անխփփոխ բնու-
թիւնն և պատուիրանազանցութեան
մահաբեր հետեւանքն: Տուէք նոցա
ձեռքը՝ այն աստուածային մատեանը,
հին և նոր ուխտի կտակարաններն, ու
րոնք համայն մարդկութեան համար
գրուած են, ինչպէս ծերոց, նոյնպէս
երիտասարդաց և մանկանց համար:

Թող բռնեն նորա իւրեանց ան-
դօր ու փախուկ ձեռքերով այդ յան-
մահութիւն առաջնորդող Աստուա-
ծաշունչ գրեանքը, թող կարգան նո-
քա իւրեանց դիւրաթեք լեզուաւ
այդ աստուածագիծ յայտնութիւնքը,
և թող առատ նիւթ քաղեն իրենց
կոչման վսեմութեան և մարդկային
հոգւոյ անմահութեան վերայ, և ու-
սանին որ իրենք Աստուծոյ պատկերն
են, նորա կենդանի տաճարներն և
միանգամայն որդիներն են: Թող ու-
սանին նաեւ որ հարազատ օրդին պար-
տական է յանձն տպաւորել իւր հօր
մէն մի կատարելութիւնքն և իրելու
ի հայելոյ նորանմանութիւնն յան-
ձին բերել:

Իսկ հոս նոր խնդիր մը կ'ըլլայ
մեր առջեւ, կնճապից խնդիր: Անք
ըսինք թէ ծնողք պարտաւոր են իւ-
րենց մանկանց Աւետարանի ուսուս-
մն

ուսուցանել: Իսկ միթէ կարելի է
առանց ուսանելու ուսուցանել, ա-
ռանց կարդալ գիտնալու կարդացը-
նել: Անկարելի է այս ինչպէս ուրեմն,
բարեպաշտ ծնողք, ձեր դաստիարա-
կութեան հիմն Աւետարանի անդրը-
դուելի անկիւնաքարին վերայ պիտի
դնէք, մինչդեռ ձեզմէն մեծ մասն
ոչ զայն կարդացած է և ոչ իսկ նո-
րա շինողական սիղբանց ծանօթացած:

Այս կը տարակուսիմ, որ իմ այս
խօսքերս իսկ ձեր շատերուն համար
օղահնչիւն անհասկանալի բառեր են:
Կան, կան ձեր մէջ շատեր, որոնք իւ-
րեանց մայրենի լեզուն խոսքաւ մոռա-
ցած՝ այլաբարբառ լինելն նախապա-
տիւ կը համարին, որով իւրեանց հա-
րազատութիւնը կորուստն և ըստ ա-
մենայնի խորթացած են: Արջանի ցա-
ւալի ընթացք:

Անծարոյ հանգիստականք, մեր նախ-
նեաց այնքան փառքերէն ու ճոխու-
թիւններէն մեր ազգութիւնը պահ-
պանելու համար միմիայն կրօնքնիս և
մայրենի լեզունիս բաժին մնացած են
մեզ, որ մեր ազգութեան տարեքն
ու էական մասունքն են: Պէտք է որ
ասոնք ալ մոռացութեան բաւղին
խորը թաղենք, միթէ վայելէ մեզ,
որ եղբայր լինինք և իրարու լեզու-
չըհասկնանք, Հայ լինինք և ի նա-
խատինս հայութեան հայերէն չըգիտ-
նանք: Այնչապ ներկայ վիճակը մեր
ազգութեան նկատմամբ այնչափ ծան-
րակշիռ, այնչափ սպառնալից է որ ազ-
գասէր ոգին կը նուազի երբ նորա ա-
ղետալի հետեւանաց վրայ կը մտածէ.
մեր այս տարտամ ու տխուր վիճակը
մահ կը սպառնայ մեր ազգութեան,
եթէ երկար շարունակուի:

Աւաբերինք, մեծարոյ հանգիստա-
կանք, ուշաբերինք և մեր օտից առ-
ջեւ գտնուած անձողապրելի բարե-

ըինթոսը տեսնենք, կորովի աչքով տեսնենք, որ նորա սահուն եղբին վերայ կը գտնուինք, և մի քայլ եւս բաւական է մեր անկանգնելի գլորման պատճառ լինիլ:

Սեզ իրար կասող և մի ազգ կազմող երկու յօդ միայն մնացած են մեզ՝ կրօնք և մայրենի լեզու: Սեր բնիկ աշխարհը, մեր դիւցազուն ու արիւ ասիրտ նախնեաց խանձարուրն ու որրանն եղող փառահեղ Հայաստանը՝ այժմ տխուր աւերակաց սրտաճմլիկ և մորմոքեցուցիչ տեսարան մը կը ներկայացնէ հայրենասէր աչաց: Սեր այն ճոխ թագն ու գաւազանը, մեր աշխարհաստան թագաւորութիւնը չը կան մեզ համար, ի հող տապանի կը ննջեն մեր արի զինուորներն, որոնք իրենց արեամբ մեր հայրենի երկիրն արտաքին թշնամեաց գէմ պաշտպանեցին, կործանած են մեր արքայական շքեղ պալատներն, փոշի են դարձեր մեր թագաւորական աթոռներն, չը կան մեզ՝ արտալած որդւոցս համար, մեր այնքան փառքերէն և ոչ ինչ. մնացած են մեզ միայն կրօնք և մայրենի լեզու: Ահա մեր ներկայ ճոխութիւնն ու հարստութիւնն:

Աւ ինչ պիտի լինի մեր վախճանըն, եթէ այս երկու հայրենի մեծ աւանդներն եւս առ ոչինչ համարեմք և կորուսանեմք:

Արք անխաբ խղճիւ և անաչառ քննութեամբ մեր սոյն վտանգաւոր վիճակը հետազօտենք, արմատն կը գտնենք տգիտութեան մէջ և յաւէտ ընտանեաց մէջ, այսինքն հարց և մարց անդաստիարակութեան և անկրթութեան մէջ, նոցա պարտուց և իրաւանց անգիտակցութեան մէջ: Այս պէտք է խոտովանիլ, որ այս ամեն աղետից առաջին պատճառը գլխաւորաբար մարց անուսուժմութիւնն ու անգիտակցութիւնն է:

Ինչպէս խաւարը՝ լուսոյ սրակասութիւնն է և տգիտութիւնն՝ գիտութեան, նոյնպէս ևս այս ամեն վշտալի չարեաց իսկական պատճառը՝ ընտանեաց դաստիարակութեան ու կրթութեան պակասութիւնն է. վասն զի երբ ընտանիքներն, որ մարդկութեան խանձարուրներն են. լստուծոյ իմաստութենէն և երկիրդէն թափուր և պարտուց ու իրաւանց գիտակցութենէն ու կիրառութենէն զուրկ լինին, երբ Աւետարանի վերածնելութեան լուսէն հեռացած և իրենց դաստիարակութեան յանձնըւած անմեղ էակաց միտքն ու սիրտը ըստ արժանւոյն մշակած չը լինին, ահա այն ատեն բովանդակ մարդկութիւնը թանձր խաւարով կը ծածկուի, նորա միտքը աշխարհային նսեմ ամպով կը չըջապատի, սիրտը կը մեղկանայ, հոգին կը լքանի, որով կը ջլատի և անձնատուր կը լինի կրից և ամեն չարիք երկնող անձնասիրութեան և ծայրայեղ փառասիրութեան դժոխային կռոյց առջեւ անպատկառ կը ծընրադրէ:

Արդարեւ խիստ տխուր է մեր ազգի վիճակն կանանց կրթութեան և յառաջագիմութեան նկատմամբ: Իսկ եթէ հայ անուամբ կը պարծիմք, պէտք է որ նոցա համակերպինք, նոցա գործը գործենք, նոքա գիտէին կարգալ և դրել. նոքա հաւածանաց դուրերու մէջ աղօթելով կը սնանէին, մարգարէից ընթերցմամբ կ'աճէին եւ Աւետարանով կ'ապրէին: Ասցէք թէ փափկախոս Աղիւշէն ինչ կ'ըսէ նախնի հայ կանանց և մարց նկատմամբ. «Սաղմոսք էին, կըսէ, մշտնջենաւոր՝ մրմունջք ի բերանս նոցա, և մխիթարութիւնք կատարեայք՝ ընթերցուածք մարգարէիցն»:

արդէն իւր բնաւորութիւնն է, բայց քաջ գիտցէր որ ձեռքէ բան մը չըլլալի կրնայ կորզել թող Վրէքսանդր աշխարհակալէ, թող Վէնկիթեմուրն աղգեր կործանէ, բայց ձեր հարստութիւնը միշտ ապահովեալ է. թող աշխարհ իւր սիրողներն տրտմեցնէ, դուք որ հանդերձեալ էք ճշմարիտ մարդ լինելու, պիտի խնդայք աշխարհի թըշուառութեանը վրայ, զի ճշմարիտ մարդու բաժին չէ աշխարհի տուած հարուածներն:

Վրէքս մանկունք, բարի դաստիարակաց ձեռք զձեզ Հայաստանի լեռներէն իբրեւ անուշահոտ ծաղկունք ժողովեց և բերելով Սիօնի պարտիզին մէջը անկեց, զձեզ սուգանող ջուրն աշխարհի բարերար Փրկչին ջրնորհարուղի աղբիւրներն են, որոնք իւր անօրինական պաշտելի սուրբ տեղերէն կը բղխին և միանգամայն բոլոր տիեզերքը կը զովացնեն, դուք որ ձեր զգալի շրթունքներով միշտ կ'երկրապագէք այն սուրբ տեղերուն եւ այն աղբերակներու շուրջերը շարուած էք, որքան պիտի զօրանան և 'ի խոր ձգին ձեր արմատները, յոյս մեծ ունիմք որ 'ի ժամանակին ձեր պտուղները պիտի տայք: 'Խաք հարազատ Հայոց զաւակներ էք, Հայոց տգիտութեամբ դառնացած բերանները պիտի քաղցրացնէք, Հայաստանը, ձեր սիրելի հայրենիքը, յորմէ այժմ քաջակայ էք, ձեզ կըսպասէ. միտ բերէք նախնեաց յիշատակները, երբեմին ձեզ պէս մանկունք Վրէքսի մէջն ուսան ու դաստիարակուեցան, որոնք բեղմնաւորեալ 'ի Հայաստան դառնալով, Հայոց համար զսկզկնիկ դար մը ծնան: 'Խաք ալ Սիօնի սուրբ ծոցին մէջը ամփոփուած էք, Հայաստան մեծ յուսով կըսպասէ ձեր 'ի հայրենիքը վերադարձին, ժա-

մանակի բերմունքը Հայոց երկիրը կորդացուցեր է, բայց ձեր արօրը 'ի խոր պիտի թափանցէ, տգիտութեան փուշերը Հայոց արգաւանդ հողէն արմատախիլ պիտի ընէ, այն ատեն ձեր ունեցած սերմն պիտի ցանէք չէ թէ փուշերու մէջը, այլ յերկիր պարարտ, որոյ պտուղ հարիւրաւոր կը հնձուի:

Յիշեցէք, Հայոց մանկունք, աշխարհի սկիզբէն 'ի վեր մինչեւ ցարդ ամեն մարդն ալ ձեզ պէս մանուկ եղած է. աշխարհաշէն թագաւորները, պատկառելի նախարարաց խումբերը, եկեղեցաշէն սուրբ հարք և շատ մը հայրենասէր և ազգասէր մեծագործ անձինք և այլն, բոլորն ալ տղայութենէ բարձրանալով իրենց անուանց տիտղոսները ժառանգեր են իրենց գործքերուն համեմատ: 'Խաք ալ այժմէն սկսելով, ժամանակին պիտի գործէք ինչ որ ձեզ սահմանուած է, ինչ որ ձեր ձիրքերն ձեզ կ'առաջնորդեն:

Յոյսերնիս մեծ է ձեր բարի դաստիարակաց վրայ, որոնց ձեռքը ձեզ կ'առաջնորդեն. ձեզ համար առ այժմ ուրիշ բան մը չկայ, միայն խորին հընազանդութիւն առ դաստիարակս ձեր, ձեր այս թանկագին շրջանին մէջը անդուլ աշխատութիւն և եռանդուն ուսումնասիրութիւն: Ուրեմն, գործեցէք Հայոց սիրելի մանկունք, ձեզ համար դարուն է, մեղուի նման ծաղիկներնէր ժողովեցէք, սրտերու համար քաղցրաճաշակ մեղր և մտաց լուսոյ համար մաքուր մոմ պատրաստեցէք, որ քաղցրանան տգիտութեամբ դառնացած խորհուրդները, որ լուսաւորութիւն նսեմացած սրտի տաճարները:

Մարտի 6 ձեր ներկայացուցած շքեղ հանդէսն զմեզ յուսագրեց, ձեր երեց եղբարց ճառախօսութիւնքն Սիօնի դպրոցիդ յառաջագիմութեան քայլափան է, ձեր բարի դաս-

տխարակներն ձեր ուղին շտկած են ,
անխոտոր ձեզ կ'առաջնորդեն , մինչև
ձեր նպատակակէտն հասնեք : Տե-
րունական ուխտաւորաց երեսաց վրայ
ժպիտներ կը փայլէին , երբ զձեզ յա-
ռաջագիմուժեան ասպարէզին մէջը
կը տեսնային :

Հնորհակալ եմք առ այս Մե-
նապատիւ Արքայի Արքայական Պատրի-
արք Զօրմէն , որ իւր պաշտօնին կռ-
ջուած օրէն 'ի վեր փայթ ունեցեր է
դպրոցիս յառաջագիմուժեան և բա-
րեկարգութեան . շնորհակալ եմք
Ս . Միսկույս Արքայական սուրբ
հայրերէն , որ 'նորին Արքայական
նեցուկ եղած են առ այս իրենց Զան-
քերնին ալ չը խնայելով . շնորհակալ
եմք յաւէտ վանուցս Վարչութենէն
որ իրենց սիրելի դպրոցն օր աւուր ա-
ւելի զօրանալու համար , օրինաւոր
Տեսչութեան և դաստիարակաց յանձ-
նած են զայն , որոնք գիտեն ընկերակա-
նութեան համար դաստիարակեալ
սրտեր պատրաստել , գիտեն մտաց
ճրագներն վառել և գիտեն Հայրե-
նեաց համար նախնական զաւակներ
հասցունել :

Հայոց մանկունք , զձեզ տեսանք
իրբեւ առհաւատչեայ Հայոց յա-
ռաջագիմութեան . կացէք դուք 'ի
սէշ հայրենեաց և մեք յուսով 'ի սէր
ձեր՝ սպասելով ձեր պողաբերութիւն .
'ի վերջոյ կը մաղթենք ձեր բարերար
դաստիարակաց համար ժրաջան բա-
զուկներ , որք կարող են զձեզ պաշտ-
պանել , և ձեզ համար ալ քաջնթաց
յառաջագիմութիւն :

Ի դիմաց տէրունական ուխտա-
ւորաց

Սեպրու Վ . Սիւրբեան
Սիւրբան Վարդայ .

1872 . Ապրիլ 19
Ղարապետ :

ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ս . Ռ . Ղ . Զ . Ո . Ի . Թ . Ե . Ա . Ն

(Հարունակութիւն տես թիւ 31)

Չիք ինչ այնչափ առաւել օգտաւ
ւէտ շնչարգելութեան , որչափ չոր ,
մաքուր և բարեխառն օդ . քանզի
փակեալ օդ քաղաքի կամ բնակու-
թեան մնասակար է յոյժ : Վասն որոյ
պարտ է հիւանդին հողալ զտեղի
բնակութեան , որոյ օդն իյէ բարե-
խառն : յատկապէս եթէ իյէ այն ծռ-
վեղերեայ տեղի , ուր և կարէ յամե-
նայն առաւօտ լուանալ 'ի ջուր ծռ-
վու , և երբեմն մի կամ երկու ամի
ըմպել 'ի ջրոյն :

Պիշ :

Ի սոյն հիւանդութեան զանազան
բժշկիչ առեալ են զփորձ պէսպէս
դեղորէից , այսինքն՝ եփուած քրանա-
բեր փայտից , ոգի արմատոց չըմանի
արեան , փոշի վտարիչ բաղաձիւ , դեղ-
հատ փսխման , խարանդեղ կամ օ-
ժանելի կրծոց , թանձր խահվէ , նը-
շոյք չոգողափ կաթամբ եփեալ , ծը-
խանելի տերեւ ինչ կլուպն , և այլն
և այլն : Այլ յայոցանէ ամենից ոչ մին
և ոչ միւսն բաւական է տալ կատա-
րեալ առողջութիւն : Այլ միայն օգտաւէտ
բժշկութիւն այս հիւանդութեան է
որպէս գրեցաւ 'ի վերոյ , բնակիլն 'ի
չոր և 'ի բարեխառն տեղաջ կամ 'ի ծռ-
վեղեր . հետեւել պատշաճ կերակրոց ,
'ի բաց կալ ամենեւին 'ի զօրաւ օր ըմ-
պելեաց . զդուշանալ 'ի սաստիկ հող-
մաց , յատկապէս 'ի թիկնաց կուսէ .
յամենայն առաւօտու և գէտ յե-
րեկոյեան , այսինքն 'ի մոտանել արեւու